

गण्डकी गाउँपालिका पार्श्वचित्र (Rural Municipality Profile)

१. पृष्ठभूमि

स्थानिय तहको योजना निर्माण गर्नको लागि विभिन्न तत्वहरूमध्ये वस्तुस्थितिको यथार्थ तथ्यहरूको जानकारी हुनु पहिलो र आधारभूत कुरा हो । स्थानिय तहको योजना तर्जुमाको लागि आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक, आर्थिक, भौतिक आदि विविध पक्षको तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ । समय समयमा गा.वि.स.सँग सम्बन्धित सबै किसिमका तथ्य र तथ्याङ्कको सङ्कलन र विश्लेषण वर्ग सो तथ्याङ्कका आधारमा योजना तर्जुमा हुन सकेको अवस्थामा मात्र योजनाहरू वस्तुनिष्ठ र प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न सकिन्छ । व्यवस्थित योजना बिना विकासको प्रतिफल जनताको तहसम्म पुग्न सक्दैन । व्यवस्थित योजना तर्जुमाको लागि सूचनाको महत्व सर्वाधिक हुन्छ । जसका लागि स्थानिय निकाय पार्श्वचित्र महत्वपूर्ण दस्तावेज हो ।

कुनै पनि स्थानिय तहको विकास निर्माण तथा योजना तर्जुमाका लागि वास्तविक तथ्याङ्कको जरुरी पर्दछ । यथार्थ विवरणको अभावमा वास्तविक समस्याको पहिचान हुन सक्दैन । श्रोत तथा साधनको उचित वितरण तथा प्रयोग हुन सक्दैन । विकास निर्माणले गति लिन सक्दैन, जसको प्रत्यक्ष असर त्यहाँका जनताको आर्थिक, सामाजिक विकासमा पर्न जान्छ । आजको एक्काइसौं शताब्दीको युग सूचनमा प्रविधिको युग हो । जसबाट विश्व नै एक सानो गोलार्धमा सीमित भएको पाइन्छ । विश्वको हरेक व्यक्ति, स्थानबाट सूचना प्रणाली मार्फत क्षणभर मै आपसि संवाद जानकारी तथा सूचना पाउन सकिने अवस्था रहेकोछ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनले स्थानीय तहलाई अधिकार र जिम्मेवारी दिई योजना तर्जुमा कार्यान्वयन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने कार्यका लागि स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण अति आवश्यक रहेकोछ । वस्तुगत विवरणमा गाउँपालिकाको भौगालिक, सामाजिक, आर्थिक, जनसंख्या तथा धर्म संस्कृतिको अवस्था, विकासका सम्भाव्यताको वारेमा जानकारीका साथै गाउँपालिकाको योजना बनाउनको लागि यो पार्श्व चित्र तयार गरिएको हो ।

२. गाउँपालिका प्रोफाइल तयारीको औचित्य :

स्थानीय तहको समग्र स्रोत परिचालन, व्यवस्थापन एवं काम कारवाहीमा कार्यकुशलता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार एवम् विकास साभेदारबाट स्थानीय तहलाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका अनुदान, स्थानीय तहको आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम लगायत स्थानीय तहको कोषमा प्राप्त हुने सबै प्रकारका स्रोत तथा स्थानीय स्रोत साधनलाई एकीकृत र समन्वित गरी गरिब, महिला, बालबालिका तथा सामाजिक, आर्थिक दृष्टिकोणबाट पिछडिएका वर्ग र समुदाय एवम् क्षेत्रको समेत पहुँच र स्वामित्व रहने गरी सन्तुलित तवरबाट स्थानीय सेवा प्रवाह एवम् विकास निर्माण कार्य र शासन प्रक्रिया जनमुखी, जवाफदेही, मितव्ययीता, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी, समतामूलक, सहभागितामूलक, दीगो र गुणस्तरयुक्त गराउदै स्थानी तहबाट नै गरिबी न्यूनीकरण र दीगो विकासको अवधारणालाई संस्थागत गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन तथा नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई सुम्पेको जिम्मेवारी र अधिकार क्षेत्र भित्र रहि यस गोरखा जिल्लामा अवस्थित गण्डकी गाउँकार्यपालिकाको पार्श्वचित्र तयार पारीएको छ । यसले गाउँपालिकाको भावी मार्गचित्र निर्माणमा सहयोग पुग्ने छ ।

३. उद्देश्य

स्थानिय तहको पार्श्वचित्र तयार गर्नका प्रमुख उद्देश्यहरू निम्नलिखित छन् :

- स्थानिय तहका तथ्याङ्क एवम् सूचनाहरू यर्थात, वास्तविक तथा अद्यावधिक बनाई विश्वसनियता तथा वैद्यतालाई बढाउने ।
- स्थानिय तह भित्रका बासिन्दाहरूको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अवस्थाको चित्रण गर्ने ।
- स्थानिय तह भित्र रहेका ऐतिहासिक तथा पुरात्तात्विक महत्वका प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको पहिचान गर्ने ।
- स्थानिय तह भित्रका प्राकृतिक स्रोत साधनको नक्साङ्कन तथा उपयोग एवं बाँडफाँडको अवस्था चित्रण गर्ने ।
- विकास निर्माण तथा सामाजिक गतिविधिको क्षेत्रमा नयाँ सम्भावना, अवसर तथा चुनौतीहरूको पहिचान र विश्लेषण गर्ने ।
- स्थानिय तहका विभिन्न अवस्थाका बारेमा अध्ययन गर्ने, अनुसन्धान गर्ने क्रममा स्थानिय तहमा आउने व्यक्ति तथा संस्थाहरूलाई आवश्यक सूचना गराउन सक्ने गरी तथ्याङ्कको श्रोतको विकास गर्ने ।

४. वस्तुगत विवरण तयारीको उद्देश्यहरु

यो वस्तुगत विवरण तयार गर्नुको मुख्य उद्देश्य गण्डकी गाउँकार्यपालिकाको भौगोलिक, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय एवं धार्मिक सांस्कृतिक तथा विविध सूचना र तथ्याङ्कहरुलाई सरलिकृत रूपमा समावेश गरी एउटा वस्तुगत दस्तावेज तयार गर्नु हो । यसका अन्य उद्देश्यहरु निम्नानुसार छन् ।

- यस स्थानीय तहको वास्तविक र सही सूचना संकलन तथा व्यवस्थापन गर्न मद्दत पुर्याउने ।
- स्थानीय तहबाट सङ्कलित तथ्याङ्कहरु जिल्ला तथा केन्द्रमा व्यवस्थापन गर्न एकरूपता आउने ।
- स्रोत, साधन र सीपको पहिचान गरी त्यसको सदुपयोग गर्न तथा सम्भावित जोखिमहरुबाट बच्ने उपायहरुको खोजी गर्न सकिने ।
- भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक, प्राकृतिक र मानवीय जीवनका हरेक पक्षहरुका वारेमा जानकारी प्राप्त हुने हुनाले सञ्चालित कार्यक्रमको समीक्षा गरी सुधार, समायोजन वा परिवर्तन गर्न र नयाँ योजना तर्जुमाका लागि पृष्ठपोषण (Feedback) प्राप्त हुने ।
- नवीन सौँच र चिन्तनको सम्भावनाका लागि मार्ग प्रशस्त हुने ।
- सूचनाबाट विभिन्न निकाय तथा व्यक्तिहरुसँग सम्बन्ध बढाउन सहज हुने हुनाले आपसी सहयोगको वातावरण निर्माण हुने ।

५. वस्तुगत विवरण तयारीका क्रममा अपनाइएका विधिहरु

माथि उल्लेखित उद्देश्यअनुरूप वस्तुगत विवरण तयार गर्न केहि निश्चिद् विधिहरु अपनाइएको छ । जसमा सूचना संकलन, लक्षित समूह छलफल, पहुँच योजना, सूचना विश्लेषण सरोकारवालाहरु सँग छलफल आदी गरिएकोछ । केहि उल्लेखित विधिहरु तल दिइएकोछ ।

५.१ पाश्वर्चित्र तयारीका लागि तयार गरिएका फारममा सूचना सङ्कलन

गाउँपालिकाको घरधुरी तथा वस्तीको आवश्यक सूचना सङ्कलन गर्न तयार गरिएको फारमको प्रयोग गरी प्राथमिक सूचना वस्तीस्तरमा संकलन गरिएकोछ । उक्त सूचना तालिम प्राप्त स्थानीय आर्थिक विकास प्रवर्धक र स्थानीय सूचना सङ्कलकहरुद्वारा गरिएको छ ।

५.२. वस्तिस्तरमा प्रत्यक्ष अध्ययन भ्रमण

स्थानीय तहमा भएका सामाजिक, आर्थिक, तथा भौगोलिक अवस्थाको स्थलगत अवलोकन र अध्ययन उक्त टोलीद्वारा गरिएकोछ ।

५.३. वस्तीस्तरबाट सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन

स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयार गर्दा 'IRAP' Tools को प्रयोग गरिएकोले सोहि अनुसार विभिन्न वस्तीहरुको आ-आफ्नै भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक मौलिकता हुने भएकाले गाउँपालिकामा रहेका वडा तथा वस्तीहरुको सूचना सङ्कलन गरिएकोछ । स्थानीय वासिमा भएका सेवा सुविधा तथा पहुँचको अवस्थाको जानकारी लिइएकोछ ।

५.४. जिल्ला पाश्वर्चित्र तथा अन्य दोस्रो सूचना अध्ययन

गाउँकार्यपालिकामा उपलब्ध प्रतिवेदन, जिल्ला पाश्वर्चित्र, विभिन्न कार्यालयहरुबाट प्रकाशित प्रतिवेदन तथा सूचनाहरु सङ्कलन गरिएकोछ । ती सूचनाहरुको अध्ययन पुनरावलोकन गरी वस्तुगत विवरणको लागि आवश्यक सूचनाहरु लिइएकोछ ।

५.५. सूचना विश्लेषण

वस्तुगत विवरण तयारीको लागि लिइएको प्राथमिक तथा दोस्रो सूचनाहरुको विश्लेषण Microsoft word मा कम्प्युटर Entry गरी तथ्याङ्कहरु विश्लेषण गरिएको छ ।

५.६. सरोकारवालाहरूसँग छलफल

प्राथमिक तथा दोस्रो सूचनाहरुले मात्र वस्तुगत विवरण तयारीको लागि प्रयाप्त सूचना नपुग्ने देखिएकाले थप सूचनाको लागि विभिन्न तहका सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरी सूचना लिइएको छ । वस्तुगत विवरणलाई मुर्त रूप दिन र अपनत्वको भावनाको विकास गराउन सम्बन्धित सरोकारवाला निकायसँग समझदारी र सहयोगी भूमिका निर्वाह गरिने अपेक्षा गरिएको छ ।

५.७. वस्तुगत विवरण तयारी

माथि उल्लेखित तरिकाहरु अपनाई सूचना संकलन गरी त्यसलाई विश्लेषण गरी, स्थानीय विकास मन्त्रालयको ढाँचा तथा विधि अपनाई गाउँकार्यपालिकाको सम्पूर्ण विवरण एकिकृत रूपमा तयार गरिएको छ । यस वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाको मार्गचित्र तयार गर्न तथा योजना बनाउन सबै पक्षहरुलाई सहयोग पुऱ्याउँछ ।

गण्डकी गाउँपालिका

१. संक्षिप्त परिचय

नेपालको पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत गण्डकी अञ्चलका ६ जिल्लाहरू मध्ये एक ऐतिहासिक महत्व रहेको गोरखा जिल्ला रहेको छ । नेपाल राज्यको केन्द्र भागमा अवस्थित गोरखा जिल्लाको आफ्नै ऐतिहासिक महत्व रहेको छ । नेपालको संविधान (२०७२) बमोजिम नेपाल सरकारले स्थानीय निकायहरूको पुनःसंरचनाको लागि गठन गरेको उच्च स्तरीय आयोगले २०७३ पुष २२ मा नेपाल सरकारलाई बुझाएको प्रतिवेदन नेपाल सरकारले परिमार्जन गरी २०७३ फागुन २७ गतेबाट स्थानीय तह लागू गर्ने निर्णय अनुसार यस गोरखा जिल्लाको साविकका गा.वि.स.हरू फुजेल, दर्बुङ, भूम्लिचोक, घ्याल्चोक, ताडलीचोक र मकैसिङ गाविसलाई समायोजन गरी गण्डकी गाउँपालिका गठन गरिएको छ ।

वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका साविकका गाविसहरू	साविकका वडा नं.	कैफियत
१.	मकैसिङ	१-९	
२.	ताडलीचोक	१-९	
३.	फुजेल	४-८	
४.	फुजेल	१-३, ९	
५.	दर्बुङ	१-९	
६.	भूम्लिचोक	१-९	
७.	घ्याल्चोक	१, ५-७	
८.	घ्याल्चोक	२-४, ८-९	

श्रोत:- स्थानीय तहको सीमा निर्धारण आयोगको प्रतिवेदन र नेपाल राजपत्र, २०७३ अनुसार

साविकको मकैसिङ गाविसलाई हालको वडा नं.१, साविकको ताडलीचोक गाविसलाई हालको वडा नं. २, साविकको फुजेल गाविसलाई वडा नं. ३ र ४, साविकको दर्बुङ गाविसलाई वडा नं. ५, साविकको भूम्लिचोक गाविसलाई वडा नं. ६ र साविकको घ्याल्चोक गाविसलाई वडा नं. ७ र ८ मा समायोजन गरी यस गाउँपालिको निर्माण गरिएको छ ।

गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल १२३.८६ वर्ग किलोमिटर रहेको छ भने यसको सिमानामा पूर्वमा धादिङ जिल्ला, पश्चिममा चितवन जिल्ला, उत्तरमा शहिद लखन गाउँपालिका र दक्षिण धादिङ जिल्ला रहेको छ ।

प्रमुख जातजातिहरू

यस गाउँपालिका भित्र विभिन्न जातजातिहरूको बसोबास रहेकोछ । विभिन्न जातजातिहरूको बसोबास भएपनि एक समानको सौहार्द्रपूर्ण बसोबास रहेको पाईन्छ । यहाँ बसोबास गर्ने प्रमुख जातजातिहरूमा ब्राहमण-पहाडी, नेवार, मगर, गुरुङ, चेपाङ, क्षेत्री, सार्की आदिको मिश्रित बसोबास रहेको छन ।

प्रमुख मातृ भाषा

कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो जन्मपछि परिवारमा सबैभन्दा पहिले बोल्न सिकेको भाषालाई मातृभाषा भनिन्छ । यहाँ विभिन्न जातजातिहरूको आफ्नै किसिमको भाषा बोलीचालीमा बोल्ने गर्दछन । यहाँ बोलिने प्रमुख भाषाहरूमा नेपाली, नेवार, मगर, गुरुङ्ग, चेपाङ, अन्य भाषा रहेका छन ।

धर्म

यस गाउँपालिका भित्र विभिन्न जातजातिहरूको एक समानको सौहार्द्रपूर्ण बसोबास रहेता पनि यिनीहरूको आ-आफ्नै किसिमको धर्म तथा संस्कृति मान्दछन । यहाँ धेरैजसो हिन्दु धर्मावलम्बीहरू रहेका छन भने केहि क्रिश्चियन, किरात, बुद्ध, ईसाई, अन्य मिश्रित रहेका भेटिन्छन ।

संस्कार

जातिगत र साँस्कृतिक विविधता रहेको यस गाउँपालिकाका वासिन्दाहरूको आ-आफ्नै किसिमको सामाजिक संस्कार रहेको छ । यस गाउँपालिकामा धेरै हिन्दु धर्म मान्नेको बाहुल्यता बढि भएकोले यिनीहरूले गर्ने प्रमुख संस्कार कुल पुजा, गोठ पुजा, वर्तमान, विवहा, काजकृया, वार्षिक काम, न्वारन, तिथी श्राद्ध, सोह्रस्राद्ध औशि, पूर्णीमा, सक्रान्ती, मसान्ता, सत्यनाराण्यणको पुजा, एकाह, होमहोमदी, यज्ञ, सप्ताह, रुद्रीपाठ, मलमास, सूर्य ग्रहण, चन्द्रग्रहण, आदि रहेका छन ।

चाडपर्वहरू

प्रमुख चाडपर्व तथा मेलाहरूमा विजयादशमी, दिपावली, नौरथा, घटस्थापना, सोह्र स्राद्ध, रामनवमी, माघेसक्रान्ती, साउनेसक्रान्ती, तिज, जनैपूर्णीमा, कृष्ण जन्माष्टमी, बुद्धपूर्णीमा, ल्होछार तमु ल्होछार आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वहरू हुन् ।

सामाजिक वातावरण

यस गाउँपालिकामा विभिन्न किसिमका जात, जाति, भाषा र धर्म भएको मानिसको बसोबास रहेतापनि जातिय विभिन्नता, भाषागत विभिन्नता तथा धार्मिक भिन्नता रहेता पनि सामाजिक स्थिरता तथा शान्तिपूर्ण वातावरणमा कुनै प्रकारको नकारात्मक विभिन्नता देखिएको छैन । विभिन्न चाडपर्वमा एक अर्काको (विपरीत धर्मावलम्वी) बीच लवाई खुवाईको परम्पराको सोहाद्रताको प्रमाण रहेको कुरा स्थानीय वासिन्दाहरुको भनाई रहेको छ ।

यद्यपी न्यून मात्रामा भएपनि दलित जातका मानिसलाई माथिल्लो जातको मानिसहरुले केही विभेद गरिरहेको पाईएको छ । जस्तै:-दलितको हातवाट पानी नखाने दलित वर्गका मानिसहरुलाई ब्राम्हण जातिहरुले घरमा पस्न नदिने एक अर्काको काममा चासो नदिने ईत्यादी भिन्नता भएको पाईन्छ । तर पहिलेको तुलनामा यी विभेदहरु केहि मात्रामा न्युन हुँदै गइरहेको कुराको समूदायसंग गरिएको छलफलवाट पुष्टी हुन्छ ।

बसाई सराईको प्रभाव

मानिसहरु एक ठाउँवाट अर्को ठाउँमा बसोबासको लागि सने प्रक्रियालाई नै बसाई सराई भनिन्छ । गाउँपालिकाको भौगोलिक विकटता देशको राजनैतिक लुछ्राचुडीले गर्दा विभिन्न सेवा र सुविधा प्राप्त गर्न र सहज जिवन यापन गर्ने दृष्टिकोणले गाउँपालिकावाट अन्यत्र बसाईसरी जाने गरेको पाईन्छ ।

२. भौगोलिक स्वरुप

भौगोलिक अवस्थिति:

पूर्वमा	धादिङ जिल्ला
पश्चिममा	चितवन जिल्ला
उत्तरमा	शहिद लखन गा.पा
दक्षिणमा	धादिङ जिल्ला
उचाई	समुन्द्री सतहवाट २२८ देखि .... मीटर सम्म
जम्मा क्षेत्रफल	१२३.८६ वर्ग कि.मी.(संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय)
हावापानी	अर्धोष्ण, समसितोष्ण, सितोष्ण
वार्षिक औषत वर्षा	१९०० मि.लि.
अधिकतम तापक्रम	३० डिग्री सेन्टिग्रेड भन्दा वढी
न्युनतम तापक्रम	१० डिग्री सेन्टिग्रेड भन्दा कम

हाल कायम भएको राजनीतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

प्रदेश	संघीय गणतन्त्र नेपालको ४ नं प्रदेश
नाम	गण्डकी गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, गोरखा
जिल्ला	गोरखा
अञ्चल	गण्डकी अञ्चल
विकास क्षेत्र	पश्चिमअञ्चल विकास क्षेत्र
वडा संख्या	८ (आठ)
केन्द्र	साविक भूम्लिचोक गा.वि.स को कार्यालय
हाल समावेस भएको साविकका गाविसहरु	फुजेल, दर्बुङ, भूम्लिचोक, घ्याल्चोक, ताडलीचोक र मकैसिङ

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी

जम्मा घरधुरी	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला
५२५४	२३२६२	१०५६८	१२६९४

श्रोत :- राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ र स्थानीय निकाय सीमा निर्धारण आयोग प्रतिवेदन अनुसार

गण्डकी गाउँपालिका विवरण

१. स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाहरूको विवरण

क्र.सं.	चाडपर्व	जात्रा	मेलाहरूको नाम	मनाईने महिना	तिथि	मनाउने जातजाति
१	दशै	नौरथामा	दशैमेला	अशोज	नौरथा	हिन्दुहरु सबै
२	सोह्र श्राद्ध	-	-	असोज	पूर्णिमा देखि औंशी सम्मन	"
३	तिहार	-	-	कार्तिक	कृष्णपक्ष	"
४						
५	तिज	-	-	भाद्र	पञ्चमी	हिन्दुहरु सबै
६	कुशेऔंशी	-	-	भाद्र कृष्णपक्ष	औंशी	"
७	कृष्णअष्टमी	कृष्णजात्रा	कृष्णजात्रा	भाद्र	कृष्णपक्षको अष्टमी	"
८	जनैपूर्णिमा	-	-	श्रावण	पूर्णिमा	"
९	नागपञ्चमी	-	-	श्रावण	पञ्चमी	"
१०	साउने सक्रान्ती	-	-	श्रावण	श्रावण १ गत	"
११	चैते दशै	-	-	चैत्र	नौरथा	"
१२	माघे सक्रान्ती	-	-	माघ	माघ १ गते	"
१३	हरिबोधनी एकादशी	एकादशी जात्रा	एकादशी मेला	कार्तिक	एकादशी	"
१५	बुद्ध जयन्ती	-	-	वैशाख	पूर्णिमा	"
१६	महाशिवरात्री	शिवरात्री	शिवरात्री	फागुन	प्रतिपदा	"
१७	स्वस्थानी व्रत	-	-	माघ	पूर्णिमा	"
१८	ल्होसार	-	-	पौष/माघ	-	भोटे
१९	योमरी पूर्णिमा	-	-	मंसिर	पूर्णिमा	नेवार समूदाय
२०	-	-	रणकालिका मेला	मंसिर पूर्णिमा	-	-

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार

२. पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्विक)

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरूको नाम	कैफियत
१	भैरवीथान पर्यटकीय स्थल	
२	थानी पर्यटकीय स्थल	
३	पहाराकुना पर्यटकीय स्थल	
४	नदी किनार रिभरसाइड पर्यटकीय स्थल	
५	खरीखानी पर्यटकीय स्थल	
६	इमानजली मित्र मण्डली पर्यटकीय स्थल	
७	सिद्धदर्शन गुफा पर्यटकीय क्षेत्र	
८	देवीथान मन्दिर पर्यटकीय क्षेत्र	
९	चमेरी गुफा पर्यटकीय क्षेत्र	
१०	भैरवीटार पर्यटकीय क्षेत्र	
११	त्रिशुली ज्याफिटड पर्यटकीय क्षेत्र	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार

३. वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
कुल जिल्लाको			
१	खेती योग्य जमिन	५५६९६	१५.४३
२	खेती गरिएको जमिन	४६२२०	१२.८०
३	खेत	१५०५२	३२.५७
४	बाह्रै महिना सिंचाई हुने	३०१६	
५	मौसमी सिंचाई	१२०३६	
६	पाखो	३११६८	६७.४३
७	वनजंगल क्षेत्र	११२६७६	३१.२१
८	चरन, भाडी, बुट्यान आदि	५९५२०	१६.४९
९	आवास क्षेत्र	१६४६	०.४६
१०	अन्य	८५२४२	२३.६१
	जम्मा	३६१०००	

श्रोत:- जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, गोरखा

४. वन क्षेत्र/नर्सरी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	प्रतिशत	कैफियत
१	सामूदायिक वन	४६	१३८६.४	३४.२९	

२	कबुलियती वन	६७	१६२.७९	४.०२	
३	धार्मिक वन	०	०	०	
४	सरकारी संरक्षित वन		२३८.३	५.८९	
५	अन्य		४२	१.०३	
जम्मा			४०४३	१००	

श्रोत:- जिल्ला वन कार्यालय, गोरखा

५. सरकारी/सार्वजनिक जग्गाहरूको विवरण

क्र.सं.	जग्गा रहेको स्थान	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	स्वामित्व
१	मकैसिङ	-	
२	ताडलीचोक	-	
३	फुजेल	११३५०-३-२-०	
४	दर्बुङ	२४४९६-९-२-३	
५	भूमिलचोक	१९२७२-९-२-०	
६	घ्याल्चोक	२५६२८-७-३-०	

श्रोत:- जिल्ला मालपोत कार्यालय, गोरखा

६. जनसंख्या वितरणको अवस्था (२०५८-२०६८)

क्र.सं.	विवरण	२०५८	२०६८
१	जनसंख्या	-	२३२५३
२	परिवारसंख्या	-	५२५३
३	जनसंख्याको अनुपातिक वितरण	-	-
४	औषत वृद्धिदर	-	-
५	परिवारको औषत आकार	-	४.४२
६	महिला पुरुष अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या)	-	०.८३

श्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

७. वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण

वडा नं.	घरपरिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	जनघनत्व
१	५५२	१०९४	१२१३	२३०७	१०.९	२११.६५
२	८०२	१५२५	१८४४	३३६९	२०	१६८.४५

३	५५१	९२६	१२७३	२१९९	७.०९	३१०.१५
४	६०२	१०७२	१४२३	२४९५	७.३५	३३९.४५
५	७६३	१५३०	१८५६	३३८६	२३	१४७.२१
६	६८५	१६५३	१८९२	३५४५	२९.५	१२०.१६
७	५७१	१२३०	१३८५	२६१५	१८.६	१४०.५९
८	७२७	१५२९	१८०८	३३३७	१५.५	२१५.२९
जम्मा	५२५३	१०५५९	१२६९४	२३२५३	१२३.८६	१८७.७३

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

८. उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	उमेर समूह	महिला	पुरुष	तेश्रो लिंगी	जम्मा
१	५ वर्ष भन्दा मुनी	९१६	८९७		१८१३
२	५-९ वर्ष सम्म	१२९४	१३६३		२६५७
३	१०-१४ वर्ष सम्म	१६९०	१८०६		३४९६
४	१५-१९ वर्ष सम्म	१२५५	१५१४		२७६९
५	२०-२४ वर्ष सम्म	५००	९४२		१४४२
६	२५-२९ वर्ष सम्म	४३०	८०५		१२३५
७	३०-३४ वर्ष सम्म	४४६	७३३		११७९
८	३५-३९ वर्ष सम्म	४६५	७७७		१२४२
९	४०-४४ वर्ष सम्म	५३०	७३०		१२६०
१०	४५-४९ वर्ष सम्म	५२३	६३८		११६१
११	५०-५४ वर्ष सम्म	५७३	५५४		११२७
१२	५५-५९ वर्ष सम्म	४५१	४३६		८८७
१३	६०-६४ वर्ष सम्म	४११	४४६		८५७
१४	६५-६९ वर्ष सम्म	३५३	३५३		७०६
१५	७०-७४ वर्ष सम्म	२८४	२६१		५४५
१६	७५ वर्ष सम्म भन्दा माथी	४३८	४३९		८७७
जम्मा		१०५५९	१२६९४		२३२५३

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

९. आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको अवस्था

क्र.सं.	उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	० देखि १४	३९००	४०६६	७९६६	३४.२५
२	१५ देखि ५९	५१७३	७१२९	१२३०२	५२.९
३	६० भन्दा माथी	१४८६	१४९९	२९८५	१२.८३

जम्मा १०५५९ १२६९४ २३२५३ १००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१०. मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	महिला	पुरुष	प्रतिशत
१	नेपाली	९६४९	७९६७	७५.७५
२	नेवार	७१	७३	०.६१
३	मगर	१९४५	१६११	१४.०८
४	गुरुङ्ग	३१७	२४५	२.४१
५	चेपाङ्ग	६५५	६१७	५.४७
६	अन्य	४४	३१	०.३२
७	उर्दु	१३	१५	०.१२
जम्मा		१२६९४	१०५५९	९८.७८

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

११. धर्मको आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	धर्म	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१	हिन्दु	१८४४५	७९.३२
२	बौद्ध	२९७८	१२.८
३	इश्लाम	३३०	१.४१
४	किरात	०	०
५	क्रिश्चियन	१५००	६.४५
६	प्रकृति	०	०
७	वन	०	०
८	जैन	०	०
९	बहाई	०	०
१०	सिख	०	०
११	उल्लेख नभएको	०	०
जम्मा		२३२५३	१००

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१२. जातियताको आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	जातियता	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१	ब्राहमण पहाडी	४३५४	१८.७२
२	मगर	४४६३	१९.१९

३	नेवार	३०७५	१३.२२
४	कामी	८०४	३.४५
५	गुरुङ्ग	२९६०	१२.७२
६	दमाई/डोली	७७२	३.३२
७	चेपाङ्ग/पर्जा	३०१९	१२.९८
८	क्षेत्री	१२०४	५.१७
९	सार्की	१३३७	५.७४
१०	सन्ध्यासी/दशहलामी	४२	०.१८
११	घर्ती/भुजेल	२५१	१.०७
१२	कुमाल	४७	०.२०
१३	ब्रम्हु/बरा मो	२५१	१.०७
१४	तामाङ्ग	१८	०.०७
१५	मुसलमान	३३०	१.४१
१६	माभी	२२५	०.९६
१७	अन्य	१०१	०.४३
जम्मा		२३२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१३. लिंग र उमेरका आधारमा घरमूलीको विवरण

लिंग	जम्मा	उमेर						
		१४	१५-२५	२६-३६	३७-४७	४८-५८	५९-६९	७० देखि माथी
पुरुष	३४१५	०	८००	११००	९००	६१५	०	०
महिला	१८३८	०	२४९	५०८	६००	४८१	०	०
जम्मा	५२५३	०	१०४९	१६०८	१५००	१०९६	०	०

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१४. वैवाहिक स्थिती सम्बन्धी विवरण

वैवाहिक स्थिती	जम्मा	
	संख्या	प्रतिशत
विवाह नभएको	६६०९	३५.१७
एक विवाह	१०६२८	५६.५६
बहुविवाह	४९६	२.६४
पुनर्विवाह	४४०	२.३४
विधुर/विधवा	५६०	२.९८
पारपाचुके	२९	०.१५

छुटिएको	३०	०.१६
जम्मा	१८७९२	१००

श्रोत:- राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि

१५. अपांगताको आधारमा जनसंख्या (poulation by disability)

क्र.स.	अपाङ्गताहरुको विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा
१	अपाङ्ग नभएका	१०३०४	१२४८०	२२७८४
२	शारीरिक अपाङ्ग	१०३	५८	१६१
३	आखा कम देख्ने	३१	४६	७७
४	कान नसुन्ने	६०	३७	९७
५	पुरै आखा नदेख्ने	६	६	१२
६	बोल्न नसक्ने	२४	३१	५५
७	मानसिक रोगी	१८	१९	३७
८	Intellectual dissable	७	११	१८
९	सबैखाले अपाङ्ग	६	६	१२
जम्मा		१०५५९	१२६९४	२३२५३

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१६. छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी संख्या

क्र.सं.	घरको प्रकार	जम्मा संख्या	प्रतिशत
१	फुस तथा खरले छाएको	९३८	१७.८५
२	जस्ता/च्यादरले छाएको	३७३२	७१.०४
३	टायल तथा ढुङ्गा (कबितभ)छाएका	५२४	९.९७
४	आर सि.सि.	१९	०.३६
५	काठले छाएका	३	०.०५
६	माटोले छाएका	०	०
७	अन्य	९	०.१७
८	उल्लेख नभएको	२८	०.५३
जम्मा		५२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१७. स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको वसोवासको अवस्था

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	निजी	५१३६	९७.७७
२	भाडामा	८८	१.६७

३	संस्थागत	८	०.१५
४	अन्य	२१	०.३९
जम्मा		५२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१८. खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	खानेपानीको श्रोतहरू	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	पाईपधारा	८१	१.५४
२	टयुबेल / हेन्डपम्प	३९९९	७६.१२
३	ढाकिएको ईनार / कुवा	१	०.०१
४	नढाकिएको ईनार / कुवा	४	०.०७
५	मुलको पानी	७३	१.३६
६	खोला / नदीको पानी	१०७६	२०.४८
७	अन्य	०	०
८	उल्लेख नभएको	१९	०.३६
जम्मा		५२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१९. इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	दाउरा	४७१३	८९.७२
२	मट्टीतेल	१८	०.३४
३	एल पि. ग्यास	१९५	३.७१
४	गुइठा	१	०.०१
५	गोवर ग्यास	२८९	५.५
६	विजुली	१५	०.२८
७	अन्य	२	०.०३
८	उल्लेख नभएको	२०	०.३८
जम्मा		५२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२०. बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	बिजुली	४३७५	८३.२८५
२	मट्टीतेल	६५४	१२.४५
३	वायोग्यास	५	१.९७
४	सोलार	१०४	०.०९
५	अन्य	९५	१.८
६	उल्लेख नभएको	२०	०.३८
जम्मा		५२५३	९९.९९

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२१. उपलब्ध सेवा सुविधाको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	सेवा सुविधाको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	कुनै सेवा सुविधा नभएका	८१६	६.०३
२	कम्तीमा एउटा सुविधा भएका	४३११	३१.८६
३	रेडियो भएका	३४०६	२५.१७
४	टि.भि. भएका	१११२	८.२२
५	केवल लाइन जोडेका	६०२	४.४५
६	कम्प्युटर भएका	३०	०.२२
७	इन्टरनेट सुविधा भएका	२	०.०१
८	टेलिफोन भएका	८०	०.५९
९	मोवाइल	२९५५	२१.८४
१०	गाडी भएका	१४	०.१०
११	मोटर साइकल भएका	२४	०.१७
१२	साइकल	१३	०.०९
१३	अन्य साधन	२	०.०१
१४	फ्रिज	३४	०.२५
१५	उल्लेख नभएका	१२६	०.९३
जम्मा		१३५२७	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२२. शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

क्र.सं.	शौचालय प्रयोग	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	चर्पी नभएको	१२६४	२४.०६

३	फल्स भएको चर्पी	२०७२	३९.४४
४	साधारण चर्पी	१८९७	३६.११
५	उल्लेख नभएको	२०	०.३८
जम्मा		५२५३	९९.९९

श्रोत:-केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२३. बसाई सराई सम्बन्धी विवरण

वसाई सराई विवरण	जम्मा
गा.पा. भित्र आएका	४२
गा.पा. वाट गएका	१३६
जम्मा	१७८

श्रोत:- जिल्ला समन्वय समिति, गोरखा

२४. खाद्यन्न आत्मनिर्भरताको अवस्था

क्र.सं.	खाद्यन्न उपलब्धताको आधारमा परिवार संख्याको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	३ महिनाभन्दा कम खान पुग्ने परिवार	५०८	९.६७
२	४-६ महिना खान पुग्ने परिवार	१९५०	३७.१२
३	७-९ महिना खान पुग्ने परिवार	१४००	२६.६५
४	१०-१२ महिना खान पुग्ने परिवार	९२५	१७.६
५	आफ्नो खेतवारीको उत्पादनवाट खान पुगेर बेच विखन गर्ने परिवार	४७०	८.९४
जम्मा		५२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२५. स्वामित्वको प्रकारको आधारमा "महिला"घरमूली सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व भएका	५१३६	९७.७७
२	जग्गामा मात्रै स्वामित्व भएका	८	०.१५
३	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व नभएका	८८	१.६७
४	उल्लेख नभएका	२१	०.३९
जम्मा		५२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२६. भू-स्वामित्वको सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	स्वामित्व भएका	५१३६	९७.७७
२	स्वामित्व नभएका	८८	१.६७
३	आफ्नो जग्गा अरुलाई कमाउन दिएको	०	०
४	अरुको जग्गा कमाउने	८	०.१५
५	उल्लेख नभएको	२१	०.३९
जम्मा		५२५३	१००

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

२७. आर्थिक वर्ष ०७३/०७४को पञ्जिकरणको विवरण

क्र.सं.	विवरण	जम्मा
१	जन्म दर्ता	२१२०
२	मृत्यु दर्ता	२४६
३	सम्बन्ध विच्छेद	६
४	बसाईसराई	१७८
५	विवहा दर्ता	४१५
जम्मा		२९६५

श्रोत:- जिल्ला समन्वय समिति, गोरखा

२८. आर्थिक वर्ष ०७३/०७४ मा नागरिकता तथा अन्य सिफरिसहरुको विवरण

क्र.सं.	विवरण	सिफरिस संख्या	कैफियत
१	नागरिकता सिफरिस	१३४४	
२	नाता प्रमाणीत	५६७	
३	अन्य सिफरिस	३५५३	
४	नक्शापास संख्या		

श्रोत :- गण्डकी गाउँपालिका कार्यालय, गोरखा

२९. शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण

विवरण	सरकारी	सामूदायिक	निजी विद्यालय	कुल
आधारभूत विद्यालय		३७	२	३९
माध्यमिक विद्यालय		९	०	९
क्याम्पस	०	०	०	०
वेद विद्याश्रम	०	०	०	०
मदरशा	०	०	०	०
अन्य	प्राविधिक शिक्षालय	-	-	-
	सीप विकास तालिम केन्द्र	-	-	-
	सामूदायिक बालविकास केन्द्र	-	-	-

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, गोरखा

३०. ५ वर्ष र सो भन्दा माथीको साक्षरताको आधारमा जनसंख्या विवरण

लिंग	५ वर्ष र ५ वर्ष भन्दा माथीको जनसंख्या	जनसंख्याको अवस्था			
		लेख्न र पढ्न सक्ने	पढ्न मात्र सक्ने	पढ्न लेख्न नसक्ने	लेख्न र पढ्न नसक्ने
पुरुष	९६४३	७०४३	२०६	२३९०	४
महिला	११७९७	६९९८	२८४	४५०८	७
जम्मा	२१४४०	१४०४१	४९०	६८९८	११

श्रोत:- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

३१. विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राहरूको विवरण (संख्या उल्लेख गर्ने)

तह	सरकारी विद्यालय				नीजि विद्यालय				कुल जम्मा
	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	
आधारभूत तह	१	३५०	३१३	६६३	-	-	-	-	६६३
	२	२७५	२८५	५६०	-	-	-	-	५६०
	३	२६६	२८९	५५५	-	-	-	-	५५५
	४	३१५	३००	६१५	-	-	-	-	६१५
	५	३२२	२९०	६१२	-	-	-	-	६१२
	६	३०३	३१३	६१६	-	-	-	-	६१६
	७	२८३	२६४	५४७	-	-	-	-	५४७
	८	२४९	२८९	५३८	-	-	-	-	५३८

माध्यमिक तह.	९	२६१	२९२	५५३	-	-	-	-	५५३
	१०	१८९	२८०	४६९	-	-	-	-	४६९

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, गोरख

३९. वडा अनुसार साक्षरता प्रतिशत

वडा नं.	साक्षरता दर औषतमा	
ताड्लीचोक	महिला	५८.६४
	पुरुष	७४.५७
	दलित	०
	जनजाति	०
	अन्य जाति	०
जम्मा		६५.८०
फुजेल	महिला	५७.७६
	पुरुष	७३.५०
	दलित	०
	जनजाति	०
	अन्य जाति	०
जम्मा		६४.३२

दुर्भुङ	महिला	५६.३९
	पुरुष	६८.८८
	दलित	०
	जनजाति	०
	अन्य जाति	०
जम्मा		६९.९८
भूम्लीचोक	महिला	५४.३८
	पुरुष	६४.२६
	दलित	०
	जनजाति	०
	अन्य जाति	०
जम्मा		५८.९६
घ्याल्चोक	महिला	६७.७५
	पुरुष	८०.४९
	दलित	०
	जनजाति	०
	अन्य जाति	०
जम्मा		७३.५९

श्रोत:- जिल्ला शिक्षा कार्यालय, गोरखा

४०. बालविकास केन्द्रको विवरण

साविकको वडा नं.	बाल विकास केन्द्रको जम्मा संख्या	भर्ना भएका बालबालिका		जम्मा
		बालक	बालिका	
१	३	१९	१६	३५
२	५	१९	३८	५७
३,४	०	०	०	०
५	४	४४	२४	६८
६	८	४८	४८	९६
७	४	२०	२७	४७
८	४	२७	२३	५०
जम्मा	२८	१८७	१७६	३६३

श्रोत:- जिल्ला बालकल्याण समिति गोरखा

५. विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

क्र.सं.	सवास्थ्य सेवा	संख्या	कैफियत
१	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	०	
२	सरकारी अस्पताल	०	
३	प्रसुती गृह	०	
४	वाल अस्पताल	०	
५	आयुर्वेद अस्पताल	०	
६	प्राकृतिक चिकित्सा	०	
७	स्वास्थ्य चौकी	५	
८	उप-स्वास्थ्य चौकी	०	
९	प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र	१	
१०	निजि अस्पताल	०	
११	फार्मेसी	०	
१२	चिकित्सक संख्या		
१३	चिकित्सक अनुपात		
१४	क्लिनिक	०	
१५	बर्थिङ सेन्टर:	६	
१६	पोलि क्लिनिक	०	
१७	भिसीटी केन्द्र संख्या:	०	
१८	महिला स्वयम सेविका संख्या:	५४	
१९	टि.बी. उपचार केन्द्र:	६	
२०	परिवार नियोजन का ५ विधी र ३ विधीको सेवा उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था संख्या:	०	
२१	बि.ओ.सी.(आधारभुत):	०	
२२	सि.ई.ओ.सी.(अपरेसन सेवा) उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	०	

श्रोत:- जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालय,गोखा

५८. बालक्लव तथा बाल समूहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	समितिको नाम	लिंग		जम्मा
		बालक संख्या	बालिका संख्या	
१	रितु बाल समूह, ताङ्गलिचोक	१२	१२	२४
२	सुनौलो बाल समूह, ताङ्गलिचोक	१४	१०	२४
३	महादेव बाल समूह, ताङ्गलिचोक	५	६	११
४	कोपिला बाल समूह, ताङ्गलिचोक	९	१४	२३
५	नमूना बाल समूह, ताङ्गलिचोक	१३	१७	२९
६	चिसापानी बाल समूह, ताङ्गलिचोक	१३	८	२१
७	नमूना बाल समूह, भुम्लिचोक	१०	१३	२३
८	सृजन बाल समूह, भुम्लिचोक	४	६	१०
९	त्रिवेणी बाल समूह, भुम्लिचोक	१३	१०	२३
१०	नवज्योती बाल समूह, घ्याल्चोक, बालुवाटार	८	१२	२०
११	फुलबारी बाल समूह, घ्याल्चोक, कोटगाउँ	११	१४	२५
१२	बौद्ध स्मृती बाल समूह, घ्याल्चोक, चैनपुर	१२	१४	२६

१३	प्रगतिशिल बाल समूह, घ्याल्चोक, चुर्लिङ्ग	११	१३	२४
१४	साहरा बाल समूह, घ्याल्चोक, चेर्से	१०	१५	२५
१५	चन्द्रसूर्य बाल समूह, घ्याल्चोक, बेनिगाँउ	१०	७	१७
१६	सृजनशिल बाल समूह, घ्याल्चोक, बेनिगाँउ	१०	७	१७
१७	सगरमाथा बाल समूह, दर्भुङ्ग	१२	१३	२५
१८	सूर्यमुखी बाल समूह, दर्भुङ्ग	११	१३	२४
१९	मनकामना बाल समूह, दर्भुङ्ग	१९	६	२५
२०	सुरस्वती बाल समूह, दर्भुङ्ग	१२	१३	२५

श्रोत:- जिल्ला बालकल्याण समिति, गोरखा

६५. कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			गाउँपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१	कृषि सेवा केन्द्र, ताडलीचोक	१		पक्की	२	
२	कृषि सेवा केन्द्र, घ्याल्चोक	१			७	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६६. पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समूह

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			गाउँपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
२	पशु सेवा केन्द्र, भूम्लीचोक	१	कच्ची		६	
३	पशु सेवा केन्द्र, घ्याल्चोक	१	कच्ची		७	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६७. हलाक सेवा केन्द्र

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा	गाउँपालिका	कैफियत
---------	------------------	-------------------	------------	--------

		गोटा	कच्ची	पक्की	को वडा नं.	
२	अतिरिक्त हुलाक केन्द्र	१	कच्ची		३	
३	हुलाक केन्द्र, मकैसिंह	१	कच्ची		१	
४	हुलाक सेवा केन्द्र, भुम्ली	१	कच्ची		४	
५	हुलाक सेवा केन्द्र, घ्याल्चोक	१	कच्ची		८	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

६८. गाउँपालिकाको हालको भवनहरु

क्र.सं.	गाउँपालिकाको नाम	भवनको प्रकृति:वटा			गाउँपालिका को वडा नं.	कैफियत
		गोटा	कच्ची	पक्की		
१	गण्डकी गाउँपालिका कार्यालय, भूम्लिचोक	१	कच्ची		६	
२	वडा कार्यालय, मकैसिङ	१	कच्ची		१	
३	वडा कार्यालय, ताडलीचोक	१	कच्ची		२	
४	वडा कार्यालय, फुजेल	१	कच्ची		३ र ४	
५	वडा कार्यालय, फुजेल	१				
६	वडा कार्यालय, दर्बुङ	१	कच्ची		५	
७	वडा कार्यालय, भूम्लिचोक		कच्ची		६	
८	वडा कार्यालय, घ्याल्चोक	१	कच्ची		७ र ८	
९	वडा कार्यालय, घ्याल्चोक					

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७०. सिचाईको श्रोतको नाम

क्र.सं.	सिचाईको श्रोतको नाम	गाउँपालिकाको नाम	क्षेत्रफल (ह.)	कैफियत
१	बुट्टार सिं.यो.	गण्डकी गा.पा	४०	
२	खुदीटार सिं.यो.	गण्डकी गा.पा	२६	
३	रुदुम फालिम सिं.यो	गण्डकी गा.पा	२५	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७१. तालतलैया र प्रकृतिक पोखरीको नाम

क्र.सं.	नाम	गाउँपालिकाको नाम	वडा नं.	कैफियत
१	बोकसेरह पोखरी	गण्डकी गा.पा	१	
२	फर्कन्डेरह पोखरी	गण्डकी गा.पा	१	
३	मकैसिं पोखरी	गण्डकी गा.पा	१	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७२. गाउँपालिकाको टाढाको वस्तीबाट सम्बन्धीत गाउँपालिकाको केन्द्र पुग्न लाग्ने अनुमानीत समय घण्टा)

वडा नं.	Roadheadबाट गाउँपालिकाको केन्द्र पुग्नलाग्ने समय	गाउँपालिकाको वडा नं.	कैफियत
१	मकैसिंह(पाङ्गखोला) देखि पैदल ३घण्टा	१	
२			
३	(माभीगाउँ-३ नं. वडा कार्यालय) ३० मिनेट	३	
४	(ढावे,पलाटे-४ नं. वडा कार्यालय) १ घण्टा	४ र ५	
५		६	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

७३. बैंक तथा वित्तीय संस्था

क्र. सं.	गाउँपालिकाको नाम	सहकारी संस्था	फाइनान्स	विकास बैंक	बैंक	कैफियत (निजी वा सरकारी के हो उल्लेख गर्ने)
१	गण्डकी गा.पा, वडा नं. २				डिप्रोक स बैंक	
२	गण्डकी गा.पा, सिउरिनटार				कालिका बैंक	
३	गण्डकी गा.पा, घ्यालचोक			सगरमाथा लघुवित्त बैंक		
४	गण्डकी गा.पा, भुम्लिचोक	भैरवी कृषि सहकारी संस्था				

५	गण्डकी गा.पा, वडा नं. १	सुर्योदय महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था				
६	गण्डकी गा.पा, वडा नं. ३	महिला सहकारी संस्था				
७	गण्डकी गा.पा, वडा नं. ३	कृषि सहकारी संस्था				
८	गण्डकी गा.पा, वडा नं. २	कृषि बचत तथा ऋण सहकारी संस्था				
९	गण्डकी गा.पा, घ्यालचोक	घ्यालचोक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था				
१०	गण्डकी गा.पा, घ्यालचोक	जनशक्ति बचत तथा ऋण सहकारी संस्था				

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

धार्मिक स्थलको नाम

क्र.सं.	मन्दिर	मस्जिद	गुम्बा	चर्च	अन्य
१	थानी मन्दिर	-	लामा गुम्बा	-	-
२	नागथान मन्दिर	-	प्रगति बौद्ध गुम्बा	-	-
३	कालिका मन्दिर	-	गैरीगाउँ बौद्ध गुम्बा	-	-
४	पाहारकुना मन्दिर	-	आकरी डाँडा बौद्ध गुम्बा	-	-
५	भिमसेनथान मन्दिर	-	गढै बौद्ध गुम्बा	-	-
६	दुर्गाकोट मन्दिर	-	बौद्ध शान्ति गुम्बा	-	-
७	कालिका मन्दिर नागथान	-		-	-
८	सरस्वती मन्दिर	-		-	-
९	वनदेवी मन्दिर	-		-	-
१०	रत्नेश्वर महादेव मन्दिर	-		-	-
११	कृष्ण मन्दिर	-		-	-
१२	भैरवीनाथ मन्दिर	-		-	-
१३	अकला मन्दिर	-		-	-

१४	शिव मन्दिर	-		-	-
१५	शिवालय मन्दिर	-		-	-
१६	कृष्ण मन्दिर	-		-	-
१७	शाल्या देवी मन्दिर	-		-	-
१८	देवीथान मन्दिर	-		-	-
१९	कालिकाथान मन्दिर	-		-	-
२०	राधाकृष्ण मन्दिर	-		-	-
२१	सत्यदेवी मन्दिर	-		-	-
२२	गौरापार्वती मन्दिर	-		-	-
२३	श्री राम मन्दिर	-		-	-
२४	ढाँडदेवी मन्दिर	-		-	-
२५	नन्दादेवी मन्दिर	-		-	-
२६	खानीथान मन्दिर	-		-	-

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४

द३. दुर संचार सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	संचार सेवाको किसिम	परिमाण	कैफियत
१	PSTN टेलिफोन लाईन	०	
२	ए.डी.एस.एल. सेवा	०	
३	इन्टरनेट तथा जी.पी.आर.एस. सेवा		Wireless Data एकिन गर्न नसकिने भएकाले
४	मोबाइल टावर जी.एस.एम. र स्काई	५	
५	जी.एस.एम. पोस्टपेड मोबाइल	-	-
६	जी.एस.एम.पिप्रेड मोबाइल	-	-
७	स्काई पोस्टपेड मोबाइल	-	-
८	स्काई पिप्रेड मोबाइल	-	-

श्रोत: नेपाल दुरसंचार संस्थान, गोरखा

द५. व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

क्र. सं.	व्यापारिक केन्द्रहरुका नाम	मुख्य व्यापारिक वस्तुहरु	कैफियत
१	हटिया मकैसिंह बजार	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरु	
२	बुट्टार मकैसिंह बजार	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरु	
३	पल्लोटार बजार	दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरु	

४	हटिया बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
५	अग्लीडाँडा बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
६	थवाधी घाटबजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
७	ज्यामिरे घाटबजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
८	सिउरिडटार बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
९	श्री कृष्णचोक वर फेदी बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
१०	सृजनाचोक बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
११	नेवार हटिया बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
१२	आमडाँडा बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	
१३	पौवा बजार	दैनिक उपभोग्य सामाग्रीहरु	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

सामुदायिक भवनहरुको विवरण:

क्र.सं.	सामुदायिक भवनहरुका नाम	वडा नं.	कैफियत
१	आमा डाँडा महिला सामुदायिक भवन	वडा नं. ३	
२	कृषि सामुदायिक बीउ भण्डार सामुदायिक भवन	वडा नं. ४	
३	माभेक्टर सामुदायिक भवन	ध्यालचोक	
४	महिला सामुदायिक भवन		
५	भैरव कृषि सहकारी सामुदायिक भवन		
६	दलित सामुदायिक भवन	वडा नं. १	
७	आमा बचत तथा ऋण स.सं. सामुदायिक भवन	वडा नं. १	
८	आमा समुह सामुदायिक भवन	वडा नं. १	
९	शहिद स्मृति सामुदायिक भवन	वडा नं. १	
१०	महिला सामुदायिक भवन	वडा नं. २	
११	कृषि सहकारी सामुदायिक भवन	वडा नं. २	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

८७. सार्वजनिक पाटीपौवा र चौतारा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक बस्तु विवरण	स्थान	उपयोग	कैफियत
१	हटिया चौतारा	वडा नं. ३	विश्राम तथा कुराकानी गर्न	
२	चारकुने चौतारा	वडा नं. ३	"	
३	समी चौतारा	वडा नं. ६	"	
४	रम्टोल चौतारा	वडा नं. ६	"	

५	फाले चौतारा	वडा नं. ६	"	
६	लाटा चौतारा	वडा नं. ६	"	
७	लामागाउँ चौतारा	वडा नं. १	"	
८	पोखरी चौतारा	वडा नं. १	"	
९	सालविसौना चौतारा	वडा नं १	"	
१०	खलुपानी चौतारा	वडा नं १	"	
११	रातमाटे चौतारा	वडा नं १	"	
१२	सासविसौना ठाँटी चौतारा	वडा नं १	"	
१३	वलभञ्ज्याङ्ग चौतारा	वडा नं. २	"	
१४	बेल्टार चौतारा	घ्याल्चोक	"	
१५	सितलडाँडा चौतारा	घ्याल्चोक	"	
१६	बडहरे चौतारा	घ्याल्चोक	"	
१७	मरडघाट प्रतिक्षालय	घ्याल्चोक	"	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१०. गाउँपालिका कार्यालयदेखि प्रत्येक वडा केन्द्रसम्मको दूरी

वडा नं.	वडा केन्द्र रहेको स्थान	केन्द्रसम्मको दूरी (किमी)
१	भूम्लिचोक -मकैसिङ	३५ कि.मि
२	भूम्लिचोक -ताडलीचोक	२० कि.मि
३ र ४	भूम्लिचोक -फुजेल	२५ कि.मि
५	भूम्लिचोक - दर्बुङ	१८ कि.मि
६	भूम्लिचोक - भूम्लिचोक	० कि.मि
७ र ८	भूम्लिचोक - घ्याल्चोक	१२ कि.मि

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१५. मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	कृषि		
१.१	खेतीपाती	३२१७	६१.३२
१.२	पशुपालन	६८०	१२.९४
१.३	कुखुरा पालन	७५	१.४२
१.४	माछा पालन	०	
१.५	अन्य	१७	०.३२
जम्मा		३९८९	

११८. विशेष व्यवसायिक खेती र उत्पादन हुने मुख्य कृषि बाली

क्र. सं.	खाद्यन्न बाली	नगदे वाली	मसला वाली,	तेलहनवाली	दलहनवाली
१.	वर्षे धान, घैया धान, चैते धान, वर्षे मकै, हिउँदे मकै, बसन्ते मकै, गहुँ, जौ, फापर, कोदो र आलु आदि	सुन्तला, तरकारी, अदुवा, मह, केरा, पिडालु, कफी, हलेदो, लसुन र खुर्सानी अन्य आदी	हलेदो, लसुन, खुर्सानी,	तोरी, सस्युँ, बदाम, भुस तिल, तिल,	मास, रहर, गहत, केराउ, चना, भटमास, राजमा, मस्याड, बोडी, सिमि,
२.	तरकारी वाली	फलफूल	अन्य		
	वर्षे तरकारी, हिउँदे तरकारी, बेमौसमी तरकारी	सुन्तला, जुनार, कागती, आप, अम्वा, आरु पखरा, आरु, लिच्ची, केरा, मेवा, भुइकटर, रुखकटहर, अनार	माछापालन, मौरी पालन, च्याउ खेती		

श्रोत:- जिल्ला कृषि कार्यालय, गोरखा

११९. व्यवसायिक खेती (जस्तो अर्गानिक खेती बाखापालन कुखुरापालन आदी)

क्र.सं.	विवरण	पकेट साविक	घरधुरी संख्या
१.	बाखा पालन	भुम्लीचोक	२५
२.	भैसी	घ्याल्चोक	७०

श्रोत:- जिल्ला कृषि कार्यालय, गोरखा

१२०. गा.पा. र नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका होटलहरुको विवरण:

क्र.सं.	किसिम	संख्या	कैफियत
१.	चिया खाजा पसल	२५	
२.	होटल एण्ड लज	०	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२२. सुरक्षा ईकाईहरु :

क्र.सं.	विवरण	स्थान	कैफियत
१	ईलाका प्रहरी कार्यालय	ताडलीचोक	
२	ईलाका प्रहरी कार्यालय	ध्यालचोक	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१२३. सहकारी संस्थाहरुको विवरण:

क्र.सं.	विवरण,स्थान	कैफियत
१	भैरवी कृषि सहकारी संस्था	
२	सुर्योदय महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	
३	महिला सहकारी संस्था	
४	कृषि सहकारी संस्था	
५	कृषि बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	
६	ध्यालचोक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	
७	जनशक्ति बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	
८	श्री सुर्योदय म.ब. तथा ऋण स.सं.लि	
९	ग्रामीण म.ब. तथा ऋणा स.सं.लि.	
१०	सुर्योदय म.ब. तथा ऋण स.सं.लि	
११	सत्यदेवी व.तथा ऋ.स.सं.	

श्रोत :- जिल्ला सहकारी डिभिजन कार्यालय, गोरखा

१२८. पशुपंक्षी/वन्यजन्तुको विवरण

क्र.सं.	पशुपंक्षीहरुको	वन्यजन्तुहरुको नाम	कैफियत
१.	राँगा, भैसि, गोरु, पाडा, पाडी, खसि, बोका, सुँगुर, बगुर, बदेल, आदि	बाघ, भालु, मृग, जरायो, वादर, डेडु, स्याँल, लोखर्के, सर्प, दुम्सी, कालिज आदि	
२.	पंक्षीहरुमा	पंक्षीहरुमा	
	कुखुरा, हाँस, परेवा आदि	लाटोकोसेरो, काग, ढुकुर, भँगेरा, चिल, सुगा, मैना, गिद्ध, चिल वकुला (१५० किसिमका) तराचुरुङ्गीहरु आदि	

श्रोत:- स्थलगत सर्वेक्षण २०७४ अनुसार

१३०. अल्पसंख्यक/सिमान्तीकृत वर्गको तथ्याङ्क

क्र.सं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१	घर्ती/भुजेल	२५१	
२	कुमाल	४७	
३	ब्रम्हु/बरामो	२५१	
४	माभी	२२५	
५	चेपाड/प्रजा	३०१९	
जम्मा		३७९३	

श्रोत :- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार

१३४. गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरु (कृषि, जलविद्युत, पर्यटन, उद्योग,आदि)

कृषि

यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु कृषि पेशामा आत्मा निर्भर रहेका छन भने । व्यवसायिक कृषिको माध्यमवाट गाउँपालिकाको समृद्धि तर्फ उन्मुख गराउन सकेमा कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्न गाउँमा रहेका कृषकहरुलाई उन्नत वीउ विजन, मलखाद तथा प्राङ्गारिक खेतिको लागि राज्यस्तरवाट सहयोग उपलब्ध गराउन गाउँपालिकाले विशेष योजना बनाउनु पर्ने अवश्यता रहेको छ । उन्नत खालको धान, मकै अन्य वालिहरु तथा तरकारी खेतीहरुलाई प्राथमिकताका साथ आधुनिक पद्धति अनुसार सीप तालिमको उपलब्ध गराई व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस क्षेत्रको विकासको आधार कृषि बन्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

पशुपालन

यस क्षेत्रमा व्यवसायिक रूपले स्थानीय श्रोत साधन सीप र श्रमलाई उपयोग गरेर उन्नत खालको दुधालु गाई, खसी, बोका, बाखा, सुंगुर, बंगुर, लोककला कुखुरा, बैलर कुखुरा, माहुरी पालन, जस्ता व्यवसायहरुलाई सीप तथा तालिम दिएर व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस व्यवसायवाट थप आम्दानी गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

जल विद्युत

यस क्षेत्रमा भएका ठूला ठूला जलाधार क्षेत्रहरुमा स्थानीय तहको श्रोत साधन तथा सीप र श्रमलाई योजनावद्ध रूपमा सदुपयोग गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रवाट स्थानीय वासिलाई पर्याप्त खेतिपाती गर्न सिंचाईको व्यवस्था गर्ने र जल विद्युत उत्पादन गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रको सदुपयोग हुने र यस क्षेत्रको आर्थिक अवस्थामा पनि राम्रो सुधार हुने देखिन्छ । यस क्षेत्रमा यस्ता जलाधार क्षेत्रहरु प्रचुर मात्रामा रहेका छन जस्ले गर्दा यस क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा गाउँपालिकाको विकासको सम्भावना देखिन्छ ।

पर्यटन

धरातलीय बनोट, हावापानी, धर्म, संस्कृतिको विविधता अगाल्दै प्राकृतिक मनोरमले भरिपूर्ण यस गाउँपालिकाको विविधताले गर्दा समय र स्थान अनरुप भौतिक तथा मानवीय विकासका प्रारुपहरु तयार गरी सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक देखिन्छ। गाउँपालिकामा रहेका पर्यटकिय क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा उज्जल र अविच्छिन्न विकासको सम्भावना देखिन्छ।

सीप तथा तालिम

यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु कृषि पेशामा आत्मा निर्भर रहेका छन भने। केही मानिसहरु बैदेशिक रोजगारीमा गएका छन भने केही मानिसहरुले सधारण व्यापार व्यवसाय गरेर जिवन निर्वाहा गर्दै आएका छन। केहि मानिसहरु पशुपालन गर्दै आएका छन। विभिन्न खालको सीप तथा तालिमको उपलब्धता गराउन सकेमा यस क्षेत्रमा ब्यवसायिक रुपले स्थानिय श्रोत साधन सीप र श्रमको सदुपयोग, रोजगारीता तथा आर्थिक स्थिति सुधार हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ।

सडक

यस गाउँपालिका वाट राजमार्ग गएको भएपनि सबै वस्तिहरुमा बनेका सडक स्तरीकरण हुन सकेका छैनन। बनेका कच्ची सडकहरु पनि अव्यवस्थित छन् सडकमा ढल तथा नालाको कुनै व्यवस्था गरिएको छैन। खोला नालामा पुलपुलेसाको राम्रो व्यवस्था पनि छैन। त्यसैले विकासको पहिलो प्राथमिकता सडकलाई दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ। वाटो घाटो सडकको राम्रो विकास गर्न सकेमा यस ठाउँमा उत्पादन भएका कृषि उपजहरुको बजार निकसि भई गाउँपालिकाको आर्थिक श्रोतमा वृद्धि हुँदै जाने सम्भावना रहेको देखिन्छ।

यातायात

गाउँपालिकाको सबै वडाहरुमा यातायातको पहुँच पुऱ्याउन सकेमा कृषि क्षेत्रमा उत्पादन भएका उपजहरु, दुग्ध जन्य वस्तुहरु, माजु जन्य खसि, वोका, राँगा, भैसि, कुखरा, हाँस, फलफुलहरु जस्ता विभिन्न वस्तुहरु बजार लगेर उचित मूल्यमा वेच विखन गर्न पाउने सम्भावना रहेको देखिन्छ।

अन्य सम्भाव्यताहरु

- अधिकांश महिला अनपढ भएका र उच्च शिक्षावाट पनि बञ्चित हुनुपरेकोले, गाउँपालिकाको केन्द्रमा उच्च शिक्षाको व्यवस्था मिलाई शिक्षामुखी कार्यक्रमहरु सबै वडामा सञ्चालन गरी बढी भन्दा बढी जनशक्तीलाई शिक्षा हासिल गर्न लगाउने ।
- उच्च शिक्षाको अवसर तथा औषधीको उपचारको केहि हदसम्मको समस्या समाधान हुन सकिनेछ ।
- उच्च शिक्षाको अवसर तथा औषधिको उपचारको केही हदसम्मको समस्या समाधान हुन सकिनेछ ।
- कृषि तथा पशुपालन व्यवस्था निजी, सरकारी स्तरमा साना तथा ठूला कृषि फर्महरु तथा उद्योगहरु खोल्नु आवश्यक छ ।
- कृषि क्षेत्रमा विकासको लागि सीपमुलक तथा व्यवसायमूलक तालिम दिई उन्नत जातका गाई, भैसिका व्यवस्था मिलाई गरीवहरुको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन सकिन्छ ।
- खुल्ला सिमानाका कारण भईरहेका चोरी, डकैतीवाट बचाउन सुरक्षा व्यवस्थालाई कडा तुल्याई सुरक्षा निकाय तथा खुल्ला सिमाना व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ ।
- गाउँपालिकाको केन्द्रमा बजारको व्यवस्था तथा सब्जी बेचविखन केन्द्रको व्यवस्था मिलाई बजार व्यवस्थापनमा सहयोग हुन्छ ।
- गाउँपालिकाको बेरोजगारी जनशक्तीलाई व्यवस्थापन गर्न साना उद्योग सञ्चालन गरी स्थानीय स्तरमा बेरोजगारी समस्या हल गर्न सकिन्छ ।

